Özel Eğitim Uygulamaları

Editör
Prof. Dr. Hakan SARIÇAM

Vizetek
Yayıncılık

Özel Eğitim Uygulamaları

Editör
Hakan SARIÇAM

Yazarlar
Abdulkadir KOCAOĞLU - Ayşe KİLLİ-DEMİRSOY - Buket KAYIŞLI ARKADAŞ
Cansel AKBULUT - Elçin YÜKSEL AKGÜN - Elif ÖZCAN - Engin ARSLAN
Esma AKBANA - Esra SEÇGİN - Hakan SARIÇAM - Hatice YILDIRIM
Hülya TORUN YETERGE - Mahir UĞURLU - Medine Eda CEYLAN
Mehmet Nur TUĞLUK - Mehmet OKUR - Murat BALCI - Nergis Ramo AKGÜN
Özge ÇEVİK - Özge IŞIK - Sümeyye OKYAR - Ufuk ÖZKUBAT - Yılmaz MUTLU

ISBN: 978-625-382-418-1
E-ISBN: 978-625-382-429-7
DOI: 10.54637/vizetek.9786253824297

Copyright © Vizetek
Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap, basılı ve elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU
Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR
Dizgi-Mizanpaj: Samet TORUN
Baskı: Ankara | Ekim, 2026

Vizetek
Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA
Tel.: (0312) 482 00 11
Web: www.vizetek.com.tr
E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com
Yayıncı Sertifika No: 4157
Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık | 47479

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM
Özel Eğitim Uygulamalarına Giriş 3
Hakan SARIÇAM

2. BÖLÜM
Farklılaştırılmış Öğretim ve Evrensel Öğrenme Tasarımı 13
Yılmaz MUTLU

3. BÖLÜM
Özel Eğitimde Kanıt Temelli Öğretim Yöntemleri..... 39
Abdulkadir KOCAOĞLU

4. BÖLÜM
Davranışsal Müdahaleler ve Olumlu Davranış Geliştirme Stratejileri..... 74
Özge ÇEVİK

5. BÖLÜM
Özel Gereksinimli Çocukların Eğitiminde Etkinlik Çizelgeleri:
Kuramsal Temeller ve Uygulamalar.....103
Ayşe KİLLİ-DEMİRSOY

6. BÖLÜM
Özel Eğitimde Dijital Dönüşüm:
Yardımcı Teknoloji ve Dijital Araçlar 124
Elçin YÜKSEL AKGÜN

7. BÖLÜM
Zihin Yetersizliğine Sahip Öğrenciler İçin Öğretimsel Müdahaleler.....145
Murat BALCI
Medine Eda CEYLAN
Esma AKBANA
Özge IŞIK

8. BÖLÜM
Öğrenme Güçlüğünde Bilişsel Müdahale:
Kuramsal Temeller ve Uygulama Örnekleri 161
Ufuk ÖZKUBAT

9. BÖLÜM
Öğrenme Güçlüğü Olan Öğrenciler İçin Akademik Müdahaleler 186
Mehmet OKUR

10. BÖLÜM

Otizmli Öğrenciler İçin Eğitimsel Uygulamalar.....217
Nergis RAMO AKGÜN

11. BÖLÜM

Kendini Yönetme Müdahalesi:
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylerde Kullanımı.....243
Esra SEÇGİN

12. BÖLÜM

Ağır ve Çoklu Yetersizliği Olan Bireylerde Eğitim:
Temel Gereksinimler ve Uygulamalar.....275
Hülya TORUN YETERGE

13. BÖLÜM

Özel Eğitimde Müzik Uygulamaları.....293
Elif ÖZCAN

14. BÖLÜM

Özel Eğitimde Sosyal-Duygusal Öğrenme.....327
Hatice YILDIRIM

15. BÖLÜM

Özel Gereksinimli Bireylerde
Sosyal Beceri Eğitimi ve Akran İlişkileri 356
Engin ARSLAN

16. BÖLÜM

Bağımsız Yaşam Becerileri ve Geliştirilmesi.....375
Sümeyye OKYAR

17. BÖLÜM

Özel Gereksinimli Öğrenciler İçin Kapsayıcı Eğitim Uygulamaları.....398
Buket Kayışlı ARKADAŞ

18. BÖLÜM

Okul Sonrası Sosyal Hayata Geçiş Uygulamaları.....428
Engin ARSLAN

19. BÖLÜM

Özel Gereksinimli Bireyler İçin
Yükseköğretim ve İstihdam Olanakları.....452
Hülya TORUN YETERGE

20. BÖLÜM

Aile Katılımı, Tükenmişliğin Önlenmesi ve Aile Sağlamlığı.....466
Mehmet Nur TUĞLUK
Cansel AKBULUT

21. BÖLÜM

Özel Eğitimde Öğretmen Hazırbulunuşluğu,
Mesleki Gelişim ve Tükenmişliğin Önlenmesi.....493
Mahir UĞURLU

ÖN SÖZ

Özel eğitimde asıl mesele, bir öğrencinin neyi yapamadığını belirlemekten çok, öğrenebilmesi için neyin değişmesi gerektiğini anlayabilmektir. Bazen öğretim yönteminde, bazen öğrenme ortamında, bazen kullanılan materyalde, bazen de öğrencinin çevresiyle kurduğu ilişkide… Çünkü aynı öğretim yaklaşımı her öğrencide aynı sonucu vermeyebilir; bir öğrenci için işe yarayan bir uygulama, başka bir öğrenci için yeniden düşünülmeyi gerektirebilir. Bu nedenle özel eğitim, hazır reçetelerden çok, öğrenciyi tanımayı, bilimsel bilgiyi anlamayı ve uygulamayı sürekli değerlendirmeyi gerektiren bir alandır.

Özel Eğitim Uygulamaları, bu anlayıştan hareketle özel eğitimde kullanılan öğretim yaklaşımlarını, müdahale yöntemlerini ve destek uygulamalarını farklı boyutlarıyla ele almak amacıyla hazırlanmıştır. Kitapta farklılaştırılmış öğretimden evrensel öğrenme tasarımına, kanıt temelli stratejilerden davranışsal müdahalelere, etkinlik çizelgelerinden yardımcı teknolojilere kadar uzanan geniş bir konu yelpazesi bulunmaktadır. Zihinsel yetersizlik, öğrenme güçlüğü, otizm spektrum bozukluğu ve ağır ve çoklu yetersizlik gibi farklı gereksinim alanlarına yönelik uygulamalar da kuramsal açıklamalar ve uygulamaya dönük yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmaktadır.

Bununla birlikte özel eğitim, yalnızca bireysel öğretim hedefleri ve sınıf içi müdahalelerle sınırlı değildir. Öğrenmenin sosyal ve duygusal boyutu, akran ilişkileri, bağımsız yaşam becerileri, kapsayıcı eğitim, okul sonrası yaşama geçiş, yükseköğretim ve istihdam olanakları da eğitimin niteliğini belirleyen temel unsurlardır. Ailelerin sürece katılımı, aile sağlamlığının desteklenmesi, öğretmenlerin mesleki gelişimi ve tükenmişliğin önlenmesi ise bu sürecin sürdürülebilirliği açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Kitabın bu başlıkları bir araya getirmesi, özel eğitimi yalnızca belirli öğretim tekniklerinden oluşan bir uygulama alanı olarak değil, bireyin farklı yaşam dönemlerini ve içinde bulunduğu çevreyi kapsayan bütüncül bir süreç olarak değerlendirme çabasının sonucudur.

Kitabın temel yönelimlerinden biri, kuramsal bilgi ile uygulama arasındaki mesafeyi azaltmaktır. Bir uygulamanın ne olduğunu bilmek kadar, hangi gereksinime yanıt verdiğini, hangi koşullarda anlamlı olabileceğini ve sonuçlarının nasıl değerlendirilebileceğini bilmek de önemlidir. Bu açıdan kanıt temelli uygulamalar, yalnızca belirli bir bölümün konusu değil, özel eğitimde karar verme sürecinin tamamına eşlik etmesi gereken bir anlayıştır.

Bilimsel bulguların öğrenci özellikleri, bireysel farklılıklar ve eğitim ortamının koşullarıyla birlikte değerlendirilmesi, uygulamaların niteliğini artıran temel bir yaklaşımdır.

Bu kitabın özel eğitim alanında çalışan öğretmenlere, öğretmen adaylarına, akademisyenlere, araştırmacılara ve eğitim sürecine katkı sunan diğer paydaşlara yararlı bir kaynak olmasını diliyorum. Daha da önemlisi, okurların burada yer alan bilgileri yalnızca öğrenilecek içerikler olarak değil, kendi uygulamalarını gözden geçirmek ve yeni sorular geliştirmek için bir başlangıç noktası olarak değerlendirmelerini umuyorum. Çünkü özel eğitimde ilerleme, yalnızca daha fazla yöntem bilmekle değil, hangi yöntemin, hangi öğrenci için, hangi amaçla ve nasıl kullanılacağını daha iyi anlayabilmekle mümkündür.

Her öğrenci için bir yol var. Bu kitap, o yolu sabırla arayan, emekle şekillendiren ve her öğrencinin öğrenmesine imkân açan öğretmenlere adanmıştır.

Prof. Dr. Hakan SARIÇAM